

Inspiratiemap voor departementen naar aanleiding van het thema van het jaarcongres van de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen 2007

Wat kan de Europese Unie voor ons betekenen?

nut

Wat kan de Europese Unie voor ons betekenen?

Jaarcongres 2007 van de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen

Zaterdag 28 april 2007 in Regardz-conferentiecentrum De Eenhoorn te Amersfoort.

Met het oog op het 50-jarig jubileum van de Europese Unie en naar aanleiding van de ontwikkelingen rond het in 2005 gehouden referendum over het concept voor een grondwettelijk verdrag voor de unie, is voor het jaarcongres het thema Europa gekozen.

Het Maatschappijbestuur streeft ernaar dat tijdens het congres meer duidelijkheid ontstaat over de mogelijkheden om de Europese Unie in wereldverband een vooraanstaande rol te laten spelen teneinde de wereld veiliger en rechtvaardiger te maken. Daarbij wordt gedacht aan een unie die staat voor vrijheid, gelijkwaardigheid en verdraagzaamheid. Anderzijds vraagt het bestuur zich af in hoeverre de unie bevorderlijk kan zijn voor het welzijn, de werkgelegenheid, innovatie en positieve economische ontwikkelingen, ook in ons land, en dat alles in een sfeer van vreedzaam multicultureel samenleven.

Tijdens het congres houdt mevrouw drs. Marion van Emden uit Den Haag, voormalig directeur van de Europese Beweging in Nederland en lid van het Team Europe, het sprekerspanel van de Europese Unie, een inleiding over de ontstaansgeschiedenis en de verworvenheden van de Europese Unie.

De heer ir. J. Mulder, lid van het Europees Parlement, zet uitteent hoe dit parlement ons in Europa vertegenwoordigt en welke bijdrage het parlement levert aan positieve ontwikkelingen binnen de Europese Unie.

De heer ir. Gijs Schilthuis jr., functionaris van de Europese Commissie, geeft een impressie over hoe de Europese Unie van positieve invloed kan zijn op de toekomstmogelijkheden van Europa en in hoeverre de activiteiten van de Commissie – onder meer voor Nederland – een toegevoegde waarde hebben.

Departementen kunnen het onderwerp Europa ook in eigen kring aan de orde stellen. Met het oog daarop wordt aan de departementsbesturen een inspiratiemap uitgereikt met informatie over de Europese Unie en het Europees Parlement. Met onderstaande adressen kan contact worden opgenomen voor sprekers en informatiemateriaal.

Vertegenwoordiging Europese Commissie in Nederland

Korte Vijverberg 5
2513 AB Den Haag
Postbus 30465
2500 GL Den Haag
Tel. 070-313 53 00
Fax: 070-364 66 19
E-mail: burhay@ec.europa.eu
Website: www.eu.nl

Europees Parlement, Bureau Den Haag

Korte Vijverberg 6
2513 AB Den Haag
Tel. 070-313 54 00
Fax. 070-364 70 01
E-Mail: epdenhaag@europarl.europa.eu
Website: www.europesparlement.nl

INHOUD MAP “WAT KAN DE EUROPESE UNIE VOOR ONS BETEKENEN?”

- HET EUROPEES PARLEMENT * Brochure, gemaakt door het Directoraat-generaal van het Europees parlement (febr. 2005)
- HOE WERKT DE EUROPESE UNIE * Een wegwijzer voor de instellingen van de Europese Unie (2006)
- BETER AF IN EUROPA * Wat de interne markt u te bieden heeft (uitgave 2006)
- REIZEN IN EUROPA * Een kaart met veel informatie over de lidstaten, de euro enz. (uitgave 2006)
- ASCENT OF EUROPE Artikel uit het boek “Why Europe will run the 21st Century”, door Mark Leonard
- EUROPESE ZIEL VAN UW LAND EREN WIJ IN U Feestrede t.g.v. uitreiken Karel de Grote-prijs aan koningin Beatrix door Roman Herzog, president van Duitsland, (NRC 17 mei 1996)
- HISTORIE HEEFT ONS TOT EUROPEANEN GEMAAKT Dankwoord door Koningin Beatrix bij het in ontvangst nemen van de Karel de Grote-prijs in Aken (NRC 17 mei 1996)
- HET GESPROKEN WOORD GELDT Toespraak van Hare Majesteit de Koningin voor het Europees Parlement In Straatsburg, 26 oktober 2004
- COMPLEXE WERELD VRAAGT ÉÉN EUROPA door Miguel Angel Moratinos en Jean Asselborn in NRC 15 jan. 2007
- ...MAAR DUW BURGER GEEN GRONDWET DOOR DE STROT door Harry van Bommel in NRC 15 jan. 2007
- SPOTPRENTEN Pierre Kroll
- ADRESSEN THEMA EUROPA lijst met adressen die voor het organiseren van een middag/avond over Europa geraadpleegd kan worden.

De onderdelen gemarkeerd met een * betreffen bijlagen en brochures afkomstig van het publicatiebureau: www.publications.eu.int en zijn niet in deze digitale versie van de inspiratiemap opgenomen.

Ascent of Europe

BY MARK LEONARD

Europe's power is easy to miss because news is told by journalists rather than historians, but Europe's success has led to the evolution of a new kind of power—about spreading norms rather than always getting your way

FOR ALL THE talk of American empire, the last two years have demonstrated the limits of US power. America's economic lead over the rest of the world has disappeared. In 1950 its GDP was twice the size of western Europe's and five times Japan's; today its GDP is the same size as the EU's and just over twice that of Japan. Its political power is waning too: its failure to secure support on Iraq from Europeans, and even from countries as economically dependent upon it as Mexico and Chile, shows that the price for saying "no" to the US has been falling. US dominance is clear-cut on only two levels: the ability to fight and win intensive conventional wars, and the ubiquity of its popular culture. These two kinds of power are often described as "hard" and "soft": the ability to get your way by coercion and attraction. Both are declining currencies for the US.

Terrorism and weapons of mass destruction allow the desperate and weak to neutralise the superpower's military machine. And by constantly talking of countries as "rogue states" and threatening them with military attack, the Bush administration encourages them to adopt these tactics. What is more, hard power erodes soft power by replacing memories of America as saviour with fear of the instability its war on terror is causing. As David Calleo, director of the European studies programme at Johns Hopkins University, says: "Where promiscuous Europe sees a world where everybody is a potential friend, martial

Mark Leonard is director of foreign policy at the Centre for European Reform. This article is adapted from his book "Why Europe will run the 21st Century" (4th Estate). To order the book at the special price of £7.99 (UK P&P free) please call 0870 9002050 quoting reference 843C

America lives in a world where everyone... is a potential enemy." The paradox is that the more this Janus-faced empire flaunts its strength, the less it is able to achieve its global goals. To understand the shape of the 21st century, we need to change the way we think about power.

Put the words "Europe" and "crisis" into Google and over 4m entries come up. On any day over the past 50 years there have been stories of divisions, failure to meet targets, diplomatic wrangles, a perpetual sense of failure. Over the next 18 months there could be more, with at least ten referendums on the European constitution planned, and some countries—in particular Britain—likely to reject it. But historians tell a different story from journalists. They tell us that Europe has emerged stronger from every setback: launching the single market after years of Eurosclerosis, the single currency after the Maastricht debacle and European defence after the Balkans. They describe a continent with one of the most successful foreign policies in history. They tell us that, in just 50 years, war between European powers has become unthinkable, that European economies have caught up with America, and that Europe has helped to bring successive waves of countries out of dictatorship and into democracy, including ones that used to threaten us with nuclear weapons.

When historians look at a map of the world, they will describe a zone of peace spreading like a blue oil slick—from the west coast of Ireland to the east of the Mediterranean: from the Arctic circle to the Straits of Gibraltar—sucking in new members in its wake. And around this blue map of the EU, covering 450m citizens, they will describe another zone of 1.5bn people in 84 countries—in the former Soviet republics, the western Balkans, the middle east, north Africa and sub-Saharan Africa—umbilically linked to an EU that is their biggest trade partner and their biggest source of credit, foreign investment and aid. Together, these 2bn people—one third of the world's population—live in the 109 countries of the "Eurosphere." Europe's zone of influence, which is gradually being transformed by the European project and adopting European ways of doing things.

Because news is told by journalists rather than historians, European power is often confused with weakness. But when Russia signs the Kyoto protocol in order to smooth relations with the EU, when Poland introduces constitutional protection for ethnic minorities to be allowed to join the EU, when an Islamist government in Turkey abandons its own party's plans to make adultery a crime punishable by law so as not to attract the ire of Brussels, we need to question our definitions of power and weakness.

A new kind of power has evolved, which cannot be measured in terms of military budgets or smart missiles. It works according to a longer timescale, and it is about reshaping the world rather than getting your

way on individual decisions. Europe's power is "transformative"—based on the idea that everyone wants to be rich and at peace.

Europe's power is easy to miss because we tend to look at the world through American eyes. Unlike US power, which is broadcast through bold declarations and blueprints, the European project has been incremental and understated from the beginning. Like an invisible hand, the EU operates through existing political structures. Although the EU is responsible for up to half of its member states' laws, most of their trade and many policy decisions—from agriculture to monetary policy—it is almost invisible. There are no European courts, legislatures or business regulations on display in London. The British House of Commons, British law courts and British civil servants are still there, but they all implement and uphold European law. By creating European common standards that are implemented through *national* institutions, Europe can envelop countries without becoming a target for hostility. The same is true for the European troops who often serve away from home under a UN or Nato flag, rather than the European banner. While every American company, embassy and military base is a terrorist target, Europe's invisibility allows it to spread its influence with less provocation.

After the Iraq episode, many people concluded that Europe would remain irrelevant as long as it could not speak with a single voice, echoing Henry Kissinger's famous remark that Europe needs a single telephone number. Yet the fact that Europe does not have a single leader, but rather a network of centres of power, means that it can benefit from global clout without depriving individual countries of their identity. Unlike America, whose power provokes resistance, Europe's network invites collaboration. The unique thing about the EU is that no one wants to counterbalance it—they want to join it. One could even argue that the good cop/bad cop routine, accidentally played by Britain and France on Iraq, was effective if you judge it by results: Bush was persuaded to go down the UN route, to launch a middle east roadmap as a payback for British support, and ulti-

mately to secure a UN mandate for reconstruction.

Although Europe needs to become better at managing its disagreements internally, it has achieved the common EU objective of stopping Iraq becoming a template for the future. Neither Britain, France nor Germany supports a world in which might is right—and the price the Bush administration paid for the Iraqi invasion was so high that a repeat performance is unthinkable. Not even the most hawkish neocons are advocating regime change by force in Iran, Syria or North Korea.

UNTIL THE EU was created, the idea of statehood, of being sovereign, meant independence from external intervention, keeping other countries at bay. But, as Robert Cooper has argued, instead of jealously guarding their sovereignty from external interference, Europeans have turned mutual interference and surveillance into the basis of their security. Over the last 50 years Europe's leaders have agreed to thousands of common standards and regulations. Together they fill 31 volumes and some 80,000 pages of text, regulating every facet of daily life—from human rights to consumer protection. They are known as the *acquis communautaire*. These laws work not because there is a European police state to enforce them on recalcitrant countries, but because all European states want the system to succeed. Many people complain about European red tape, but it is precisely the size of Europe's body of laws that allows its institutions to be small.

When the US engages other countries, it does so through the prism of geopolitics. Talks with Russia focus on nuclear weapons and Nato expansion. Talks with Colombia look at the flow of drugs across its borders. Europeans, by contrast, ask what values underpin the state. What are its constitutional and regulatory frameworks? Turkey renounced the death penalty to further its chance of admission into the EU, Britain rescinded its ban on gays in the military and Italy reformed its profligate economic ways to meet EU standards. Europe's obsession with legal frameworks means that it can completely transform

the countries it comes into contact with, instead of just skimming the surface. The US might have changed the regime in Afghanistan, but Europe is changing all of Polish society, from its economic policies and property laws to its treatment of minorities and what gets served on the nation's tables.

Rather than relying on the threat of intervention to secure its interests, Europe relies on the threat of not intervening—of withdrawing the hand of friendship, and the prospect of membership. For countries such as Turkey, Serbia and Bosnia, the only thing worse than having the bureaucracy of Brussels descend on their political system—implementing regulations, instigating state privatisations and generally seeping into every crack of everyday political life—would be for its doors to close to them.

The contrast between the ways Europe and America have dealt with their neighbours tells a powerful story. The threats are similar—drug trafficking, large flows of migrants across leaky borders, networks of international crime—but the responses could not be more different. The US has sent troops into neighbouring countries more than 15 times over the last 50 years but many of the countries around it have barely changed—limping from crisis to crisis and often sucking US troops back into their problems. Although the circumstances are different, the US failure in Colombia stands in contrast to Europe's relative success in Turkey or even the Balkans.

The US involvement in Plan Colombia illustrates some of the reasons why its foreign policy fails to change the status quo: it generally pursues short-term goals that are explicitly in its own interest—the reduction of drug trafficking, the stabilisation of a friendly government—and it utilises its armed might to do so, either by lending it to local proxies or by exercising it itself. The European response, on the other hand, has been to hold out the possibility of integration to neighbouring countries and so attempt to bring them closer to its political norms and institutional practices. By holding out these rewards, the Europeans are effectively making their neighbours an offer which they cannot refuse. But once their neighbours accept, they become an asset to the Europeans.

Of course without US military might many good things would not have happened—from the liberation of eastern Europe to the bringing to justice of Slobodan Milosevic. Europe cannot ignore the need for military power and should continue to develop an effective rapid reaction force for intervening in its border regions in emergencies. But, equally, it should not worry so much that this will take a long time to realise. The common theme that drives US discussion of Europe's security strategy is despair about Europe's lack of capacity and the unwillingness of European governments to spend as much on defence as the Americans. But why should Europe spend as much as America? Europe will not need to

fight against the US military machine; as we have seen, it projects power using different tools. Even in warfare itself, Europeans can build peace through military interventions without mimicking the American way of war. Many commentators have pointed out that the US military doctrine is becoming dysfunctional—preparing its forces for fights against big threats at a time when most wars are small and unconventional. In the Balkans, Somalia, Afghanistan, Iraq and Chechnya, war is not conducted against national armies with battleships, planes and tanks. Instead, it involves fighting street by street against local insurgents.

The European way of war is about keeping the peace and rebuilding war-torn states. Europe's forces include not just soldiers, but an army of diplomats, police, election monitors and aid workers. The goal is not to get in and out as quickly as possible, but to bring about the long-term transformation of the country: engagement strategies rather than exit strategies. As the defence expert Lawrence Freedman comments, "Iraq shows that a new conflict sequence is developing in which the length of the actual war is contracting... but the postwar activity, which can be tough and deadly, can stretch out almost indefinitely. The question is not whether the Europeans can adapt to American doctrine, but whether Americans can adapt to the European way of war."

EUROPE'S TRANSFORMATIVE power is underpinned by a vast internal market which, according to some calculations, is now the biggest economy in the world—and the euro is on the way to becoming a reserve currency with equal status to the dollar. But it is the quality of Europe's economy that makes it a model. Europeans have shorter working hours and longer holidays than anyone else on the planet; European societies generally have lower levels of inequality and consequently a lower crime rate; Europe's energy-efficient economies will protect them from rising oil prices; an emerging European model of integration for migrants will allow European countries to avoid the permanent segregation that has afflicted the US; and finally, the European single market and the euro will allow European countries to benefit from economies of scale in a global market without giving up on the adaptability and dynamism that comes from being small.

If America represents the freedom of the individual to consume, and Asia the importance of social stability, Europe allows its people the best of both. It combines the energy and freedom of liberalism with the stability and welfare of social democracy. As the world becomes richer and moves beyond satisfying basic needs, this way of life will become increasingly attractive.

Europe's success has also set off a regional domino effect that could change the nature of power beyond

its borders. In every corner of the world, countries are drawing inspiration from the European model and nurturing their own neighbourhood clubs—from Asean and Mercosur to the African Union and the Arab League. While the global institutions like the UN, the IMF and the World Bank continue to be playthings of the great powers, these regional organisations are starting to deliver real benefits. In Sudan last year, the African Union sent some 4,000 troops to the Darfur region while the UN security council was bogged down in a debate about whether the violations constituted genocide. In the Pacific, Apec is becoming a vehicle for promoting open trade and investment between the countries of the region. The Arab world is talking of turning the Arab League into an Arab Union—complete with parliament and single currency. Together, such developments spell the emergence of a world of regions. As they learn to work together, and experience real benefits, they may gradually start to pool sovereignty in the way that the EU has pioneered.

Many people have focused on the rise of great powers like China and India, and the implications of their rise on the global order. There is no doubt that they will challenge the unipolar world shaped by the preferences of Americans and Europeans, who between them make up less than 15 per cent of the world's population. But an even bigger threat to the unipolar moment comes from another tier of countries—from Brazil and Mexico to South Africa and Nigeria, Japan and South Korea—that is no longer satisfied with dealing bilaterally with Europe and the US and accepting the decisions that come from their position of relative weakness.

These countries have seen how the EU has given tiny countries an ability to punch above their weight. They have seen that regional clubs can help to overcome historical rivalries and tensions, foster democracy, speed up the integration of countries into the world economy and help to develop common solutions to problems that cut across borders. As each region develops its own arrangements, it will have a cumulative impact on world order.

Nearly 500 years ago, Europe invented the most effective form of political organisation in history: the nation state. Through a series of wars and conquests, it spread like a virus, so that by the 20th century it was the only way of organising politics—eliminating empires, city-states and feudal systems. Because nation states were most comfortable dealing with fellow nation states, other political systems faced a stark choice: become a nation state, or get taken over by one. By the end of the 20th century, the only way

to have a seat at the table was to be a nation state.

In the second half of the 20th century, Europeans started to reinvent this model. As Europe develops ever greater global clout and spreads to take over a continent, other countries have been faced with a choice: join the EU, or develop their own union based on the same principles of international law, interfering in each other's affairs and promoting peace as an ideology. This regional domino effect is changing our ideas of politics and economics and redefining what power means for the 21st century.

The world that emerges will not be centred around the US or the UN, but will be a community of interdependent regional clubs. In Africa, the focus on peacekeeping reflects the fact that conflict is the biggest enemy of development in the region—as well as the desire not to rely on western troops to solve African problems. In east Asia, the Chiang Mai initiative is an attempt to put in place an Asian solution to currency speculation, so that in a future currency crisis member countries will not be forced to turn to the IMF. Although under present rules the initiative will

only lend members 10 per cent of their short-term financial needs (with the remaining 90 per cent depending on IMF criteria), in the medium term it is likely that this region, which is famously awash with capital, will change the criteria to

free itself from the IMF and the World Bank. In Latin America, too, some economists have calculated that there are enough reserves in the continent to deal with any crisis, short of a meltdown of the Brazilian economy, without recourse to the IMF.

The unifying factor behind all these initiatives is an attempt to transcend the unipolar world. No country wants to be dictated to by superpowers or global institutions that it cannot control. In this world, it will be possible to maintain your identity and at least some of your sovereignty without being a superpower. But it will also be impossible to commit mass human rights abuses or genocide and to use the UN's doctrine of non-interference in internal affairs as a geopolitical "do not disturb" sign.

As the momentum for regional organisation picks up, great powers like the US will inevitably be sucked into the process of integration. They might be able to slow the process, but they will not be able to stop it. If they oppose it, they will provoke regional clubs to organise against them. If they embrace it, they will enhance their power, and by doing so act as midwives for this emerging new world order. As this process continues, we will see the emergence of a new European century. Not because Europe will run the world as an empire, but because the European way of doing things will have become the world's. ■

Rather than relying on the threat of intervening to get its way, Europe relies on the threat of not intervening

Koningin Beatrix heeft gisteren de Karel de Grote-prijs van de Duitse stad Aken ontvangen voor haar inzet voor de Europese en Bij die gelegenheid sprak de Duitse president Roman Herzog een feestrede uit, waarin hij zei dat er maar één weg van onvrede naar vrede leidt: de weg van verzoening. In haar dankwoord brak koningin Beatrix een lans voor uitbreiding van de Europese Unie naar Oost-Europa. Van beide toespraken volgen hieronder bekorte versies.

Europese ziel van uw land eren wij in u

Roman Herzog

intellectuelen als Descartes en Locke aan, als politieke en religieuze dissidenten.

Openbare informatie en vrijheid van meningsuiting waren destijds al vanzelfsprekend. En deze eigenschappen kenmerken tot vandaag de dag de geest van uw land en sorteren over zijn grenzen effect voor de Europese zaak. Dat dat ook ingetogen en onopvallend kan, past in dit beeld. Juist op uw engagement voor Europa zijn de woorden 'standvastig' en 'onvermoeibaar' van toepassing.

De bijdrage van Nederland aan de Europese eenwording staat voorop. Op het grondgebied van de Europese Gemeenschap, nu de Europese Unie, is de visie van een duurzame vrede verwezenlijkt en het is een taak voor ons en de na ons komende generaties om niet alleen

Nederlanders vechten voor vrijheid in tijdperk van absolutisme

te behouden wat we hebben bereikt, maar dat eiland van stabiliteit uit te breiden en het tegelijk intern te consolideren. De welvaart en de sociale zekerheid die we ondanks de bedreigingen kennen, zouden zonder die voor Europa unieke periode van vrede onmogelijk zijn geweest.

We willen het gemeenschappelijke Europa niet slechts om economische redenen, hoe belangrijk die in onze 'geglobaliseerde' wereld ook mogen zijn. In de eerste plaats gaat het immers om het vreedzame samenleven van mensen waarover we ons in het gebied van de Europese Unie sinds de halve eeuw mogen verheugen, en dat is — zoals een blik in het verleden en over de grenzen leert — niet zo vanzelfsprekend. Maar het gaat ook om ons politieke gewicht in een wereld waarin heel nieuwe, niet meer alleen Westerse machtscentra zijn ontstaan en

nog zullen ontstaan. En het gaat ten slotte om het voortbestaan van Europees leven en denken, van de Europese vorm van leven in deze wereld, kortom, om het voortbestaan van de Europese cultuur.

U hebt in uw kersttoespraak van 1994, kort voordat u vijftig jaar bevrijding vierde, woorden gevonden die onvergetelijk blijven voor ons. U zei: „Op gebroken pijlers kunnen we geen bruggen bouwen. De enige weg is die van vrijheid en samenwerking tussen de volkeren. Daarbij moet het verleden niet vergeten, maar overwonnen worden. Op onderdrukking volgt bevrijding, maar na bevrijding komt verzoening”. Die woorden waren in de eerste plaats bestemd voor ons, de Duitse burenen. Het is misschien geen toeval dat er in het jaar 1995 zo veel intensieve ontmoetingen waren tussen Duitsland en Nederland.

Wij zijn burenen en daarom geldt het appél in uw door mij aangehaalde kerstrede ook voor ons gemeenschappelijke Europa. Ik weet dat de jonge, politiek begaafde Beatrix reeds in dat Europa geloofde. Ik denk aan uw rede voor de Europese Culturele Stichting in Toulouse in 1961 of aan uw inzet als voorzitter van de 'Europese werkgroep'. Als koningin van Nederland bent u uw Europese visie trouw gebleven. [...]

Het erbetoon dat u vandaag ten deel valt is dus een erbetoon aan uw persoon en vooral aan uw grote inzet voor Europa. Maar wij Duitsers zouden het zeer op prijs stellen als het hele Koninkrijk der Nederlanden, zijn burgers, zijn regering en zijn gekozen volksvertegenwoordiging de toekenning van de Karelsprijs aan u, majesteit, tevens als dank en erkentelijkheid zouden kunnen zien voor het gezamenlijk streven naar een in vrede verenigd Europa.

Wij vertrouwen er op dat het project 'Europa 2000' weer met de naam van een Nederlandse stad zal worden verbonden: Amsterdam. En het is ons volkomen duidelijk welke inspanningen en prestaties van uw land worden geveerd om deze verwachtingen te vervullen. Derhalve, majesteit, eren wij in u de Europese ziel van van uw land.

Historie heeft ons tot Europeanen gemaakt

Koningin Beatrix

Het is een grote eer hier in deze historische stad, de Karelsprijs in ontvangst te mogen nemen. [...]

Wij hebben in de afgelopen halve eeuw veel bereikt, maar staan nu voor nieuwe problemen en nieuwe uitdagingen. Onze landen moeten de samenwerking en integratie van Europa versterken om te verhinderen dat zij terugvallen op de oude mechanismen en reflexen, en zij moeten de Europese Unie, het Europa dat zij gezamenlijk hebben opgebouwd, openstellen voor andere volken van Europa. Wij mogen vrede en vrijheid, veiligheid en welvaart niet uitsluitend voor West-Europa willen bewaren, dat zou onrechtvaardig en kortzichtig zijn — en op den duur ook niet in ons belang. Voor dit belang op langere termijn is het nodig nu al offers te brengen. Deze zijn als het ware de premie die vooruit moet worden betaald voor de verzekering van onze vrede, vrijheid en welvaart in de volgende eeuw. [...]

De dramatische veranderingen die ons werelddeel sinds 1989 heeft ondergaan, plaatsen ons voor een geheel nieuwe opgave, wellicht zelfs even groot als die waar wij in 1945 voor stonden. De kernvraag is hoe wij de twee zware taken die wij nu te vervullen hebben, de vreedzame vereniging van Oost en West en de verdere versterking van de Europese Unie, kunnen realiseren. [...]

Hoe kunnen wij verhinderen dat het Europa van de Unie verwordt tot een simpele vergadering van nationale staten, een wederopvoering van het machteloze Europees concert van de negentiende eeuw? Hoe kunnen wij zorgen dat onze landen niet terugvallen in nationaal eigenbelang dat zich slechts richt op het behalen van korte-termijnvoordelen voor eigen land en volk? Hoe kunnen wij voorkomen dat de versterking van de huidige Unie ertoe leidt dat de deuren en vensters dicht worden gehouden voor dat andere deel van Europa dat door de loop van de geschiedenis tot dusver werd buitengesloten? Hoe kunnen wij tegengaan dat egoïsme een sturende kracht wordt in Europa?

Deze opgaven zijn angstwekkend groot en er zijn geen eenvoudige oplossingen. Zeker is dat wij niet kunnen volstaan met de krampach-

tige verdediging van onze eigen welvaart en het nastreven van slechts datgene dat de leden-landen onmiddellijk voordeel brengt. Dit kan nooit de oplossing zijn. Niet alleen omdat dit ingaat tegen onze overtuiging en idealen, maar ook omdat het uiteindelijk strijdig is met ons eigen- en met ons gezamenlijk belang. Bovendien zou Europa dan niet zijn verantwoordelijke rol in de internationale samenleving kunnen spelen.

Wij moeten verder gaan op de weg die wij zijn ingeslagen, omdat wij daarvoor hebben gekozen. Met de keuze voor een gezamenlijke toekomst wordt de lijn van onze gezamenlijke geschiedenis doorgetrokken. Door de eeuwen heen hebben wij geestelijke, godsdienstige en culturele stromingen gedeeld. Deze gemeenschappelijke ervaring heeft, zonder dat wij ons daar voortdurend van bewust zijn, Europeanen

Angst voor identiteitsverlies blokkeert de vooruitgang

van ons gemaakt. Sommigen vrezen dat bij een verdergaande samenwerking de nationale identiteit in het gedrang zal komen of zelfs verdwijnen. Dergelijke angsten blokkeren de vooruitgang. Europa zal en moet zich verder verenigen en zal daarvoor een eigen vorm moeten vinden. In ons continent hebben zich in de loop der tijd vele naties en staten ontwikkeld. De tragiek van de Europese geschiedenis is dat zij vele malen met elkander oorlog hebben gevoerd, altijd met verschrikkelijke gevolgen. Dezelfde naties en staten zijn echter ook de schatkamers van de veelvormige en rijke Europese cultuur. [...]

Wij staan in Europa voor de taak de nationale identiteiten tot hun recht te laten komen zonder de gevaren op te roepen van nationalisme en machtpolitiek. Wij moeten ons hierbij hoeden voor de fouten

die in het verleden zijn begaan en ons bezinnen op datgene wat Europa tot Europa maakt, op de waarden en opvattingen die aan onze beschaving ten grondslag liggen. Daarin delen ook de volken van Europa die nog niet tot de Unie behoren. Met hen moeten wij een pad uitzetten naar de toekomst. Velen deinzen hiervoor terug uit angst voor de grote problemen en de hoge kosten die zij daarvan verwachten. De scheppers van de Europese Gemeenschap dachten niet zo. Zij beseften dat korte-termijnbelangen soms moeten wijken voor het grotere belang van vrede en samenwerking. Een van die grondleggers van de Europese Gemeenschap was de Duitse bondskanselier Adenauer die zijn land, uw land, met vaste hand deze weg heeft op geleid. Duitsland is deze verlichte en moedige politiek, gericht op de verankering van de vrede in Europa, ook in later jaren altijd blijven volgen. De vaste wil de Duitse mark te doen opgaan in het grotere geheel van een Europese munt is hiervan een uniek voorbeeld.

Duitsland en Nederland behoren beide tot de Gründernationen van de Europese Gemeenschap. Mede hierom rust op hen een bijzondere verantwoordelijkheid en een dwingende verplichting voort te gaan met het scheppen van procedures die de Europese besluitvorming bevorderen, de integratie versterken en de belangen van burgers en staten beschermen. De omstandigheden waarin ons werelddeel een halve eeuw geleden verkeerde waren oneindig veel slechter dan die waarin wij ons thans bevinden. De afgelopen halve eeuw van vrede, stabiliteit en welvaarts groei hebben wij voornamelijk te danken aan een consequente en vooruitziende politiek van Europese samenwerking en integratie.

Wij beleven thans opnieuw een periode van onzekerheid en verwarring. Ernstige problemen doen zich voor op vele en verschillende gebieden, zoals migratie, milieu, werkgelegenheid en sociale rechtvaardigheid. Het is echter goed te bedenken dat het juist de bereikte successen zijn waardoor deze problemen acuut zijn geworden. Wij kunnen alleen samen naar oplossingen zoeken. Wij moeten daarbij geen illusies wekken: De Europese Unie kan niet meer doen dan de Europese staten haar toestaan, maar als de wil tot samenwerking er is, is Europa wel tot aanzienlijk meer in staat dan ieder land alleen. Wij moeten ons niet overgeven aan wensdromen, maar ook niet aan scepsis en negativisme. Laten wij de problemen waarvoor wij staan niet als hindernissen, maar als uitdagingen zien. In deze tijd waarin de moeilijkheden groter lijken dan zij in lange tijd zijn geweest, mogen wij het mooie woord van de grote Europeaan Jean Monnet tot het onze maken: „Pour moi tout n'est qu'un moyen, mème l'obstacle.”

Er is in de afgelopen halve eeuw onvoorstelbaar veel bereikt. De verschillen tussen 1945 en nu zijn overweldigend. Waar toen verwoesting, armoede, hongersnood en lijden overheersten, bestaan nu overwegend voorspoed en rust. Wie de geschiedenis van West-Europa kent, beseft dat een halve eeuw zonder oorlog een uitzonderlijk verschijnsel is. Wie de eerste helft van deze eeuw vergelijkt met de tweede, ziet aan de ene kant oorlog, crisis en dictatuur, aan de andere vrede, welvaart en vrijheid. Die verschillen komen voort uit politieke moed en vastberadenheid, uit de wil om vrede te stichten, welvaart te scheppen en de vrijheid te verdedigen. Dit alles in onderlinge Europese samenwerking, maar ook in samenwerking met onze vrienden en geestverwanten aan de andere oever van de Atlantische Oceaan. Die vaste wil kenmerkte de grondleggers van de Europese Gemeenschap en degenen die hun werk hebben voortgezet. Een aantal van hen ontving hier ooit de Karelsprijs, laten wij hun voorbeeld blijven volgen.

TEKENING: FRITS MULLER

Aan mij is de eer de feestrede te houden op deze bijzondere dag, waarop u, majesteit, de Internationale Karelsprijs van de stad Aken wordt verleend.

Het is geen toeval dat deze prijs wordt verleend, in Aken, stad van Karel de Grote, waar na het uiteenvallen van het Romeinse rijk het eerste grote plan voor een verenigd Europees rijk in daden werd omgezet: het levenswerk van Karel de Grote. De taken waarvoor deze koning van het Frankische rijk zich gesteld zag, verschilden in essentie niet eens zo veel van de taken waarvoor onze huidige Europese Unie staat. Karel wilde, net als wij tegenwoordig, de culturele verscheidenheid behouden en tegelijkertijd integreren. Er moesten normen komen die over alle stamgrenzen heen werden erkend en zij moesten in een evenwichtige rechtspraak tot gelding komen. Er moesten bestuursstructuren worden opgebouwd om dit destijds schier onafzienbare land bijeen te houden. Karels successen bij de vorming van een samenhangende buitenlandse en veiligheidspolitiek en op het terrein van de binnenlandse politiek en van justitie waren indrukwekkend. Dat hij met de invoering van de denar ook nog een uniforme munt schiep, zou ons juist nu moeten aansporen.

Echter: ten tijde van Karel de Grote was militair geweld vrijwel het enige middel om grote problemen, zoals de ongeneste migratie of de te vuur en te zwaard Europa binnendringende islam, de baas te worden. Wat wij Europeanen in de tweede helft van de twintigste eeuw via dialoog, onderhandelingen en compromissen proberen op te lossen, werd destijds meestal op het slagveld beslecht. Altijd waren er winnaars en verliezers.

Misschien is dat wel de sleutel tot het Europa zoals ons dat nu voor ogen staat: voor ons is het vanzelfsprekend dat het tijdperk van winnaars en verliezers in Europa voorgoed voorbij moet zijn. Niet alleen op het slagveld, maar ook en vooral aan de onderhandelingsstafel. Ons werk voor de Europese integratie vergt heel andere kwaliteiten: voorstellingsvermogen, inventiviteit en onderhandelingsbekwaamheid, begrip voor de ander en diens standpunt, overtuigingskracht, diplomatie, zeker ook strijd, maar vooral verzoening en visie.

Dat zijn eigenschappen die u, majesteit, en uw volk, de Nederlanders, hooghouden. En dat geldt niet alleen voor de huidige tijd. Ik noem slechts twee namen van Nederlanders die staan voor menselijkheid en recht: Erasmus van Rotterdam en Hugo de Groot. [...] Europa heeft dus essentiële bijdragen aan de centrale begrippen 'humanisme' en 'recht' aan Nederlanders te danken. Samen met de Verlichting en de mensenrechten zouden zij de kern van de Westerse beschaving worden.

Uw land, majesteit, is er het beste voorbeeld van dat de categorieën 'groot' en 'klein' in het huidige Europa anders moeten worden opgevat dan normaal. Noch de territoriale omvang van een land, noch het aantal inwoners is tegenwoordig een criterium dat er veel toe doet.

De eigenschap die de Nederlanders in hun bewogen geschiedenis tot bijzondere grootheid hebben verheven, is hun vrijheidsliefde. Nederland was en is een land van vrijheid. Dat geldt voor de politiek, de economie en de cultuur. De Nederlanders vechten voor hun vrijheid toen elders nog het absolutisme heerste. Al vroeg werd het land door zijn 'internationaliteit' en zijn oriëntatie op de wereld een economische en handelsmacht. De vele contacten met andere volken schiepen een liberaal klimaat. Al in de zeventiende eeuw, in zijn Gouden Eeuw, vormde Nederland een federale republiek, een burgerlijke samenleving met een politieke cultuur die geen centraal gezag kende. De vrijheid van denken en tolerantie die in dit land bestond, trok zowel

HET KONINKLIJK HUIS

Toespraak van Hare Majesteit de Koningin voor het Europees Parlement in Straatsburg, 26 oktober 2004

HET GESPROKEN WOORD GELDT

Mijnheer de Voorzitter, dames en heren leden van het Europees Parlement,

Als wij iets moesten noemen dat ons allen het meest eigen is, zou dat waarschijnlijk onze moedertaal zijn. Alle leden-landen hechten er dan ook aan dat hun taal in de Unie wordt erkend. Vanuit die verworvenheid spreek ik u vandaag ook toe in het Nederlands. Tegelijkertijd ben ik er van overtuigd dat de samenwerking in Europa steeds meer zal vereisen dat wij op dit gebied concessies doen. Als wij van de Unie geen Toren van Babel willen maken, zullen wij ons moeten inspannen elkaar zo goed mogelijk te verstaan. In een veeltalig Europa is het daarom van groot belang dat vooral jongeren worden aangemoedigd een of meer vreemde talen te leren om rechtstreeks met hun mede-Europeanen te kunnen spreken. Juist in een zich verenigend Europa is goede communicatie - het directe contact tussen mensen - de beste basis voor wederzijds begrip.

In 1950 namen de 'Founding Fathers' het eerste initiatief tot de Europese Gemeenschappen die de voorlopers waren van onze Unie. De oudere generatie sprak het idee vooral aan als een manier om de oorlog in ons werelddeel uit te bannen, voor de jongere generatie was het bovenal een inspirerend ideaal en een uitdaging.

Op mijn 23ste moest ik over dit onderwerp een toespraak houden voor een internationale groep jongeren die zich met dat Europese ideaal verbonden voelden. Zij daagden mij daarna uit het niet bij deze woorden te laten, maar jonge mensen in andere landen op te roepen samen over de toekomst van Europa na te denken. Wij zijn daar ook met veel enthousiasme aan begonnen. Europa bood ons toen een heel nieuw perspectief. Wij zagen de mogelijkheid over de grenzen heen leeftijdgenoten aan te spreken, contacten te leggen en samen initiatieven te ontwikkelen. Wat met zulke prozaïsch concrete bouwstenen als kolen en staal was begonnen, groeide uit tot een beweging die de scheidsmuren in Europa zou wegnemen, de vrede zou bewaren en ons werelddeel nieuwe veerkracht en energie zou geven - zeker niet, zoals Robert Schuman zei, als een 'saut dans l'inconnu' - een sprong in het onbekende -, maar als een sprong naar een gezamenlijke toekomst die ditmaal duidelijk gedefinieerd was en in verdragen verankerd. Wij, de jongeren van toen, zouden daar van harte in deelnemen en zo mede gestalte geven aan onze eigen toekomst.

Ik hield die toespraak op een 'Rencontre Européenne des Étudiants', een Europees studentencongres, in Toulouse. Als ik die woorden nu herlees, herken ik de bevlogenheid die ons toen in haar greep had. Wij bewonderden de visie en de moed van de grondleggers van de Europese gemeenschappen, maar vonden dat de oudere generatie te veel in mooie woorden bleef steken en te weinig actie ondernam om de Europese eenheid werkelijk tot stand te brengen. 'Laat ons constateren', zei ik op de slotzitting van het congres, 'dat wij in de plaats van gemeenschappelijke idealen slechts problemen hebben en dat het die problemen zijn die heden de enige Europese eenheid vormen'.

Gelukkig zijn die woorden nu, 43 jaar later, niet meer waar. De Europese eenheid heeft overtuigend vorm gekregen en is een deel van ons leven geworden. Maar er is weinig meer te bespeuren van de bevologenheid van toen. Velen zijn nu kritisch gestemd en maken zich vooral zorgen over de hindernissen die nog moeten worden overwonnen. Het nakomen van gemaakte afspraken blijkt soms moeilijker dan men had gedacht, de eensgezindheid over de te volgen koers houdt niet altijd stand. Gelukkig mogen wij wel constateren dat de opdoemende problemen dikwijls juist het directe gevolg zijn van de snelle vorderingen die met de Europese eenwording zijn gemaakt.

Zij die twifelen gaan namelijk voorbij aan het vele dat onze landen inmiddels hebben bereikt. Het oorspronkelijke idee, de eenwording van Europa, heeft een ongelofelijke vlucht genomen, die de grote Founding Fathers uit de jaren na de catastrofale Tweede Wereldoorlog waarschijnlijk, ondanks hun visie en ambities, verbaasd zou doen staan. De Unie heeft op haar grondgebied de oorlog uitgebannen, macht ondergeschikt gemaakt aan het recht en de deelnemende landen een ongekende welvaart gebracht. Het unieke Europese experiment heeft, ondanks perioden van vertraging en tegenslag, tot indrukwekkende resultaten geleid.

De Unie verenigt nu 25 Europese naties. Als eerste staatshoofd dat Uw vergadering toespreekt sinds de toetreding van de nieuwe lidstaten, wil ik vandaag een welgemeend woord van welkom richten tot hun vertegenwoordigers in dit parlement. Iedereen die het Europese ideaal ter harte gaat, heeft naar dit moment uitgezien. Uw landen behoorden immers al vanouds tot Europa. Velen hebben zich bevrijd van de jarenlange onderdrukking die ons werelddeel in twee kampen gescheiden hield. Voor de overtuiging en daadkracht waarmee zij dat hebben gedaan, hebben wij het diepste respect. Wij bewonderen ook de onnoemelijke inspanningen die alle landen zich hebben getroost om in korte tijd de vele en dikwijls ingrijpende voorbereidende maatregelen te treffen die noodzakelijk waren voor hun toetreding tot de Unie.

Met hun komst is de Europese familie een wat in het Frans zo mooi heet 'famille nombreuse' geworden, een uitgebreide familie. Wij verwachten veel van deze uitbreiding. De grote bijdrage van de nieuwe leden-landen zou wel eens kunnen zijn dat zij in de Unie hetzelfde elan inbrengen dat zij hebben getoond toen zij zich bevrijdden van de Sovjet-overheersing en bij de indrukwekkende inspanningen waarmee zij zich voorbereidden op het lidmaatschap. Het kan bijna niet anders of de Unie als geheel zal in dit elan en in het enthousiasme waarmee U aan dit nieuwe hoofdstuk begint - veelal met inzet van een jongere generatie -, kracht en inspiratiebronnen vinden.

Wie toetreedt tot een nieuwe familie, zal altijd met aanpassingsproblemen worden geconfronteerd - zeker als het een familie buiten het eigen land betreft. In mijn familie hebben we daar enige ervaring mee! Meestal wordt de grootste aanpassing van de nieuwkomer gevraagd, al zou het eerlijker zijn als deze opgave over beide partijen werd verdeeld. Dit geldt ook voor de uitbreiding van onze gemeenschap. De nieuwe leden zullen zich inspannen aan te sluiten bij wat er al in de Unie bestaat, maar de oudere leden moeten evenzeer de bereidheid tonen zich aan te passen. Dat is niet alleen de collegiale houding die men in deze kring mag verwachten, het is bovendien de kortste weg naar een goede samenwerking.

Het fundamentele beginsel in de Europese Unie is dat zij is gebaseerd op een 'Community of Law'. De landen die er deel van uitmaken - ook zij die traditioneel tot de machtige landen van Europa behoorden - hebben zich in het belang van hun gemeenschappelijke toekomst onder het gezag van het recht gesteld. In de geschiedenis van Europa is dit een unieke stap. Dit houdt tevens de eerbiediging in van de rechten van iedere individuele burger. Deze verankering van de Unie in het recht wordt treffend gesymboliseerd door de eedsaflegging van haar hoogste functionarissen ten overstaan van het voltallige Europese Hof van Justitie.

Onze 25 landen zijn verenigd - maar 'in verscheidenheid'. Zij koesteren een eigen identiteit, een eigen taal en een eigen cultureel erfgoed. Dit is de grote onderscheidende kracht van Europa en het is in ons aller belang die zorgvuldig te behoeden en te bewaren. De voortdurende confrontatie met andere

culturen maakt ons bewuster zowel van de eigen cultuur als van ons gezamenlijke erfgoed. Wij staan daardoor ook sterker tegenover de geest van materialisme en massacultuur die zich onmiskenbaar - en in steeds dreigender vormen - over de wereld uitbreidt.

Om goed te kunnen functioneren dient de Unie op een aantal terreinen over duidelijke bevoegdheden te beschikken. Op andere gebieden, waar succes minder afhankelijk is van de bundeling van krachten, kan het, als tegenwicht, zin hebben meer ruimte te laten aan regeringen, lagere overheden en de burgers zelf om hun eigen oplossingen te zoeken - in nationaal verband of in euregio's. Met een goed evenwicht tussen centraal en gedelegeerd bestuur kan worden voorkomen dat de Unie het beeld oproept van een alomvattende bureaucratie die de mensen van zich vervreemdt. Als verantwoordelijkheden duidelijk zijn en daar worden gelegd en gedragen waar zij het beste de gemeenschap dienen, zullen de burgers ook het gezamenlijk belang beter begrijpen en respecteren.

Meer dan het streven naar een einddoel, is Europa een wordingsgeschiedenis. Voor sommigen vordert het proces te langzaam, anderen gaat het te snel. Succes roept dikwijls tegenkrachten op. Die hoeven ons daarom niet te ontmoedigen. Veeleer zijn het aansporingen om verder te gaan. Soms moet daarbij het juiste moment worden afgewacht. Rome is niet in een dag gebouwd; hetzelfde geldt voor het gebouw dat zijn fundering kreeg in het Verdrag van Rome.

Onze Unie wint aan kracht wanneer zij zich openstelt voor landen die onze rechtsnormen delen en zich inspinnen om aan de criteria te voldoen. Dit besef kan een aanmoediging zijn het overleg met hen die zich bij de Unie willen aansluiten, open, eerlijk en zonder vooringenomenheid te voeren. Als volkeren zich inspinnen om de moeilijke overgang naar de democratische staatsvorm zo goed mogelijk te laten verlopen, verdienen zij extra waardering en steun.

Over drie dagen wordt in Rome het Constitutionele Verdrag ondertekend. De preambule houdt de plechtige verklaring in dat Europa zich wil blijven beijveren voor vrede, rechtvaardigheid en solidariteit in de wereld. Dat is een vérstreckende ambitie. Daarmee wordt aangegeven dat dit georganiseerde Europa zich verbonden voelt met het ideaal van een eveneens georganiseerde wereld. Wij respecteren en steunen de Verenigde Naties als mondiale structuur die dezelfde beginselen in de wereld uitdraagt. Voor alle vooruitgang en ontwikkeling is vrede de eerste voorwaarde. Vrede is kwetsbaar en vereist intensieve zorg. De landen van de Europese Unie, die de vrede binnen hun grenzen hebben weten te bewaren, steunen nu vredesoperaties in andere delen van de wereld - en zenden daartoe hun soldaten uit. Met het Constitutionele Verdrag geven onze landen ook duidelijk aan dat zij hun verantwoordelijkheid nemen tegenover de rest van de wereld en onverminderd strijd zullen blijven voeren tegen armoede, ongelijkheid en onrecht.

Dames en Heren leden van het Europees Parlement,

Er bestaat in ons werelddeel een historische geestelijke verwantschap, een saamhorigheidsgevoel, dat ons tot Europeanen maakt. In de verdragen die wij hebben gesloten, hebben wij telkens duidelijker beschreven in wat voor beschaving wij willen leven. Onze Europese instellingen, waaronder Uw parlement, zijn de pijlers van die beschaving.

Bij het vervullen van de uitdagende taak 450 miljoen Europeanen te vertegenwoordigen, wens ik U van harte de bezieling toe die Europa vandaag van ons allen vraagt.

Wat moet de Europese Unie aan met het omstreden grondwettelijk verdrag?

Complexe wereld vraagt één Europa ...

Europa kan zich niet de luxe permitteren afwezig te zijn bij de aanpak van grote mondiale problemen. De 'grondwet' is daarvoor het beste instrument, menen Miguel Ángel Moratinos en Jean Asselborn.

Wij zijn al met zijn zevenentwintig! Van het graafschap Kerry tot de Oostelijke Karpaten, van Lapland tot de Canarische Eilanden! Bijna 500 miljoen inwoners die leven in een situatie van vrede en sociale en economische vooruitgang die waarschijnlijk haar weerga niet kent in de geschiedenis.

Desondanks vragen wij ons nu reeds meer dan een tiental jaren af, sedert het beroemde Verdrag van Maastricht, wat voor een Europa wij willen. Blijkbaar is het niet gemakkelijk deze vraag te beantwoorden.

Gedurende veel, te veel, tijd hebben wij getracht deze vraag te beantwoorden zonder goed voor ogen te hebben wat daarvan het onderwerp vormt: het gaat er niet om te bepalen welk Europa wij politici en hoge functionarissen van de instellingen van de Europese Unie willen, maar om te ontdekken welk Europa 'wij' burgers willen.

Toen de Europese leiders meer dan vijf jaar geleden constateerden dat de Europese Unie geen toekomst had wanneer deze niet kon rekenen op duidelijke steun en betrokkenheid van de burgers, spraken zij af een forum (conventie) op te zetten waar nieuwe voorstellen moesten worden geformuleerd. Dit leidde tot de opstelling en aanvaarding van het Verdrag ter vaststelling van een grondwet voor Europa, dat op 29 oktober 2004 in Rome ondertekend werd door alle regeringen van de huidige lidstaten van de Unie.

De tekst van het grondwettelijk verdrag is ongetwijfeld niet perfect, evenmin als de democratie waar wij van genieten als regeringsvorm, maar het is het beste van de systemen die wij kennen. De politiek is de kunst van het mogelijke, opgetooid met de gezonde ambitie om morgen te proberen wat vandaag onmogelijk lijkt.

Het grondwettelijk verdrag tracht oplossingen aan te dragen of ten minste wegen naar vooruitgang aan te geven, opdat de Europese Unie en haar lidstaten het hoofd kunnen bieden aan de grote uitdagingen die ons gesteld worden door de nieuwe sociale en economische realiteit, binnen en buiten onze grenzen. Het doel is doeltreffend te beantwoorden aan de verwachtingen van de burgers in zaken als de zorg voor het milieu, energiebeleid, immigratie, ontwikkelings samenwerking, veilig-

heid zowel in binnen- als buitenland, etc.

Een gebied waarop het grondwettelijk verdrag in het bijzonder een duidelijke vooruitgang betekent, is dat met betrekking tot de buitenlandse politiek van de Unie. Toen begonnen werd met de werkzaamheden die zouden leiden tot de aanvaarding van deze nieuwe tekst, werd niet tevergeefs onmiddellijk geconstateerd dat er in het bijzonder twee gebieden zijn waarop de Europese burgers veel verwachten van de Unie. Eén gebied had betrekking op de ontwikkeling van een authentieke 'ruimte' van vrijheid, veiligheid en justitie. Het andere gebied is de buitenlandse politiek.

De tekst begint met het vastleggen van enkele ambitieuze doeleinden, een weerslag van de wens van de mannen en vrouwen van Europa om trots te kunnen zijn op een Unie die speler is en niet slechts toeschouwer in de internationale betrekkingen, maar bovenal op een Unie die zich altijd beroemt op de verdediging en bevordering van haar waarden.

Waarden die luid en duidelijk verkondigd worden door het grondwettelijk Verdrag, wanneer meteen aan het begin bepaald wordt dat de Europese Unie zich baseert op respect voor de menselijke waardigheid, vrijheid, democratie, gelijkheid en de rechtsstaat en, bovenal, op respect voor de mensenrechten.

Onmiddellijk daarna benadrukt het grondwettelijk verdrag dat de Unie, in haar betrekkingen met de rest van de wereld, „haar waarden zal bevorderen” en dat daarom bijgedragen zal worden aan vrede en veiligheid, aan duurzame ontwikkeling van de planeet, aan solidariteit en aan wederzijds respect tussen volkeren, aan vrije en eerlijke handel, aan het uitroeien van armoede en aan de bescherming van de mensenrechten, alsmede aan een strikte handhaving en ontwikkeling van het internationale recht.

Al deze normen zouden echter niet meer zijn dan een lijst van goede bedoelingen, indien de Europese Unie zich niet zou voorzien van de benodigde middelen om op efficiënte wijze te kunnen handelen. Vandaar dat het grondwettelijk verdrag bijvoorbeeld bepaalt dat het mandaat van de voorzitter van de Europese Raad wordt verlengd, of de instelling van een minister van Buitenlandse Zaken van de Unie, die bovendien zal kunnen rekenen op de steun van een Europese Dienst voor Buitenlandse Politiek.

Daarom wordt ook bijzondere nadruk gelegd op het garanderen van samenhang tussen de verschillende instrumenten van de buitenlandse politiek, op het verbeteren en versnellen van de besluitnemings- en financieringsprocessen en op de creatie van mechanismen op basis van vrijwillige deelne-

TEKENING WOLFGANG AMMER

ming, teneinde onze veiligheids- en defensiepolitiek te versterken.

Al deze innovaties zullen mogelijk maken dat de Europese Unie in de toekomst in betere omstan-

digheden het hoofd zal kunnen bieden aan humanitaire crises zoals de tsunami die in december 2004 het zuidwesten van Azië gescelde, of de oorlogshandelingen in

Libanon tijdens het afgelopen voorjaar. Genoemde bepalingen zullen ons voorzien van betere middelen om deel te nemen aan missies als de steun aan de recente

verkiezingen in de Democratische Republiek Congo of de handhaving van vrede en stabiliteit in Kosovo, of een nog doeltreffender en vastbeslotener Europese handelwijze met betrekking tot het conflict in het Midden-Oosten.

Wij hebben een EU nodig die haar stem met kracht, maar zonder arrogantie, kan laten horen in internationale debatten die van doorslaggevend belang zijn, zoals met betrekking tot de klimaatverandering, de non-proliferatie van massavernietigingswapens of de vestiging van een internationaal handelssysteem dat economische vooruitgang combineert met sociale gerechtigheid. Europa kan zich niet de luxe permitteren afwezig te zijn. En 'wij' burgers moeten dat niet toestaan.

In dit opzicht zal het grondwettelijk verdrag mogelijk maken dat het buitenlands beleid van de Europese Unie het niveau kan bereiken van de vurige wens van de burgers. Het lijkt geen twijfel dat de inwerkingtreding op zich niet voldoende zal zijn om op radicale wijze de nu nog bescheiden balans van het gemeenschappelijke buitenlandse en veiligheidsbeleid te verbeteren, dat de lidstaten gezamenlijk ontwikkelen binnen het kader van de Unie, omdat daarvoor bovendien de duidelijke politieke wil van de betrokken regeringen nodig is, maar het grondwettelijk verdrag is wel een noodzakelijke voorwaarde om dit doel te bereiken.

Dit alles heeft de regeringen van Spanje en Luxemburg er toe gebracht op 26 januari in Madrid een informele bijeenkomst te beleggen van de lidstaten die het grondwettelijke verdrag reeds geratificeerd hebben – op dit moment achttien – teneinde te debatteren over wat wij kunnen doen opdat de onmiskenbare vorderingen die deze tekst betekent kunnen worden behouden.

Het versterken van het Europese integratieproject in een wereld die in toenemende mate wisselend en complex is, is de uitdaging voor ons continent in deze eerste jaren van de eenentwintigste eeuw. Komende generaties zullen ons beoordelen op de inspanningen die wij aan deze taak besteden.

Om deze moeilijke taak in gang te zetten zal het enerzijds nodig zijn om de geest van de grondleggers zoals Schuman en Monnet te hervinden en, anderzijds, te kunnen rekenen op de benodigde middelen. Het grondwettelijk verdrag is ongetwijfeld het beste instrument waarover wij beschikken: als het niet bestond zouden wij opnieuw een soortgelijk verdrag moeten uitvinden.

Miguel Ángel Moratinos is minister van Buitenlandse Zaken en Samenwerking van Spanje en Jean Asselborn is vicepremier en minister van Buitenlandse Zaken en Immigratie van Luxemburg.

... maar duw burger geen grondwet door de strot

Het is een verkeerd signaal in de richting van miljoenen kiezers wanneer Europese politici alsnog pogen het Europees grondwettelijk verdrag ingevoerd te krijgen, meent Harry van Bommel.

Op initiatief van Luxemburg en Spanje zal op 26 januari een 'Vrienden van de grondwet'-conferentie worden gehouden voor EU-lidstaten die de het verdrag tot vaststelling van een Europese grondwet inmiddels geratificeerd hebben. Het doel is om een uitweg te vinden uit het moeras waarin de Europese 'grondwet' zich bevindt sinds deze door de Franse en Nederlandse bevolking medio 2005 werd afgewezen. Helaas zien deze politici maar

één uitweg: de grondwet in een andere verpakking alsnog door de strot duwen van de tegenstanders ervan.

Meer dan vijftig jaar geleden realiseerden grote Europese leiders zich wél dat het van bovenaf opleggen van Europese integratie niet de juiste weg is naar Europese eenwording.

In plaats van het in één keer opzetten van een institutionele structuur en een daarmee gepaard gaande overdracht van soevereiniteit pleitte de Fransman Jean Monnet voor „solidariteit van de werkelijkheid”.

Een Europa van concrete projecten moest de harten veroveren van de Europese bevolkingen. „Uit dit alles zal Europa ontstaan, een hecht verenigd en solide Europa”, zo droomde Monnet. Pogingen om de Europese grondwet er alsnog door te drukken, bezodden dit fraaie gedachtegoed.

Het is niet het idee van 'een'

grondwet voor Europa dat de bevolking niet aanstaat.

Uit onderzoek van Maurice de Hond blijkt dat 59 procent van de Nederlanders zich kan voorstellen vóór een grondwet voor de Europese Unie te stemmen. Het is déze Europese grondwet die zij afwijzen. Het feit dat inmiddels zelfs 75

Ook Jean Monnet zag dat Europese integratie niet opgelegd moest worden

procent van de Nederlandse bevolking aangeeft tegen déze Europese grondwet te zijn, betekent dat zij voorlopig niets zien in verdere overdracht van bevoegdheden van het nationale niveau naar Brussel.

Ook op andere zaken uit de grondwet is kritiek. De komst van een vaste Europese voorzitter

werd zelfs door het Nederlandse kabinet afgewezen en het benoemen van een Europese minister van Buitenlandse Zaken heeft alleen zin indien er over belangrijke internationale vraagstukken hetzelfde wordt gedacht. Niets is minder waar.

Voorstanders van de grondwet

benadrukken steeds de wens tot gezamenlijk buitenlands optreden.

Het zou inderdaad fantastisch zijn als de Europese landen eensgezind zouden bijdragen aan internationale vrede, veiligheid en voorspoed. In dat geval zou de Europese Unie zelfs met één zetel in

de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties zitting kunnen hebben. Dat die noodzakelijke eensgezindheid ontbreekt, bleek bij het uitvallen van het voormalige Joegoslavië, toen Frankrijk en Duitsland lijnrecht tegenover elkaar stonden en recent bij de illegale inval van Irak, waarbij Frankrijk en Duitsland elkaar weer gevonden hadden, maar recht tegenover Groot-Brittannië en de Verenigde Staten stonden.

Hieruit blijkt dat besluiten over de inzet van militaire middelen, over de steun aan internationale acties of het innemen van een standpunt in de VN voorlopig niet overgelaten kunnen worden aan de Europese Unie.

Het 'hecht verenigd en solide Europa' van Monnet bestaat voorlopig niet en dat is ook helemaal niet erg.

De goede Europese samenwerking heeft vrede en voorspoed gebracht voor een paar honderd mil-

joen Europese burgers. Daar was geen grondwet voor nodig.

We moeten niet toestaan dat Europese politici met zeventienjarige het verdere integratieproces van de Europese Unie doorlopen door alsnog een grondwettelijk verdrag aanvaard te krijgen. Daarom heb ik eind vorig jaar voorgesteld om Nederland in de discussie over de toekomst van de Europese Unie een voortrekkersrol te laten spelen.

We kunnen dat debat niet overlaten aan de voorstanders van een grondwet die in Nederland allang dood is verklaard. Anders zal het draagvlak voor de Europese Unie onder burgers alleen maar verder afnemen.

Verantwoordelijke Europese bestuurders zouden daar wakker van moeten liggen.

Harry van Bommel is lid van de Tweede Kamer en maakt deel uit van de fractie van de SP.

